

Innhold

Del 1

Generelle prinsipper i revmatologi

15

Kapittel 1

Revmatologi: en oversikt

17

Jens Vikse, Bjørg-Tilde Svanes Fevang,

Glenn Haugeberg, Helle Bitter,

Espen A. Haavardsholm, Øyvind Molberg

Hva er revmatologi? 17

Inflammasjon: et tveegget sverd 17

Revmatiske sykdommer: en inndeling 17

Utredning av revmatiske sykdommer 18

Behandling av revmatiske sykdommer 22

Oppfølging av revmatiske sykdommer 23

Komorbiditet 23

Kapittel 2

Immunologi: en oversikt

25

Jens Vikse, Asbjørn Christophersen,

Guro Løvik Goll, Øyvind Molberg

Immunsystemet 25

Cytokiner 25

Eikosanoider 26

Det medfødte (innate) immunsystemet 27

Det ervervede (adaptive) immunsystemet 28

Immunologi ved revmatiske sykdommer 36

Autoimmunitet 36

Autoinflammasjon 40

Fibrose 40

Kapittel 3

Laboratorieanalyser

42

Jens Vikse, Livia Bajelan, Bente Fjeld, Erik Pareli Wåland,

Øyvind Molberg

Inflammasjonsmarkører, akutfasereaksjon og hematologiske avvik 42

Autoantistoffer 43

Gentester 51

Kapittel 4

Bildeundersøkelser

52

Jens Vikse, Erik Haavardsholm, Even Lillejordet,

Trond Mogens Aaløkken, Hilde Berner Hammer,

Andreas Diamantopoulos, Mona-Elisabeth

Rootwelt-Revheim, Espen A. Haavardsholm

Bildeundersøkelser ved artritt 52

Bildeundersøkelser ved vaskulitt 65

Andre bildeundersøkelser i revmatologi 69

Kapittel 5

Immunsupprimerende behandling

71

Jens Vikse, Lucius I. Bader, Guro Løvik Goll,

Øyvind Molberg, Espen A. Haavardsholm

Terminologi 71

Generelle aspekter av immunsuppresjon 72

Glukokortikoider 73

Ikke-steroider anti-inflammatoriske midler

(NSAID) og selektive COX-2-hemmere 74

Sykdomsmodifiserende medikamenter

(DMARD) 75

Andre medikamenter 79

AHSCT/HMAS 80

Fremtidig behandling 80

Infeksjonsprofylakse 81

Immunsuppresjon i svangerskap og under

arming 81

Kapittel 6

Ikke-medikamentell behandling ved artrittsykdommer og artrose

82

Ingvild Kjekken, Nina Østerås,

Anne-Lene Sand-Svartrud, Kristine R. Nordén

Paradigmeskifter i behandling av

artrittsykdommer 82

Artrose er en «gjør-det-selv-sykdom» 82

Hvorfor personer med artrittsykdom eller

artrose bør være fysisk aktive og trene 83

Rehabilitering og mestring 85

Kapittel 7

Komorbide tilstander	87
<i>Eirik Ik Dahl, Sella Aarrestad Provan, Tove Tveitan Borgen</i>	
Hjerte- og karsykdommer	87
Osteoporose	90
Andre komorbiditeter	95

Del 2
Manifestasjoner ved revmatisk sykdom 97

Kapittel 8

Leddsmertes	99
<i>Jens Vikse, Hilde Berner Hammer, Lucius I. Bader, Espen A. Haavardsholm</i>	
Hensiktsmessig og uhensiktsmessig smerte	99
Grunnleggende smertefysiologi	99
Sensitisering	100
Inndeling av smerter	100
Smertebehandling fra et revmatologisk perspektiv	107

Kapittel 9

Lungemanifestasjoner ved revmatisk sykdom	110
<i>Jens Vikse, Phuong Phuong Diep, Trond Mogens Aaløkken, Anna-Maria Hoffmann-Vold, Håvard Fretheim, Emily Langballe, Øyvind Molberg</i>	
Pleuritt	110
Interstitiell lungesykdom	111
Diffus alveolær blødning	118
Andre lungemanifestasjoner	119

Kapittel 10

Hjertemanifestasjoner ved revmatisk sykdom	121
<i>Jens Vikse, Kaspar Broch, Einar Gude, Øyvind Midtvedt, Øyvind Molberg</i>	
Perikarditt	122
Myokarditt	122
Endokarditt og klaffesykdom	122
Arytmi og ledningsforstyrrelser	122
Pulmonal hypertensjon	122

Kapittel 11

Nyremanifestasjoner ved revmatisk sykdom	130
<i>Jens Vikse, Trond Geir Jenssen, Melinda Raki, Gudrun E. Norby, Øyvind Molberg</i>	
Glomerulære sykdommer: terminologi	130
Nefronet: anatomi og fysiologi	130
Urinundersøkelser	131
Glomerulære sykdommer: klinisk presentasjon	133
Immunologiske og histopatologiske aspekter ved glomerulær sykdom	134
Nyrebiopsi	135
Glomerulære manifestasjoner av utvalgte revmatiske sykdommer	137
Ekstrarenale manifestasjoner	138
Utredning av glomerulær sykdom fra et revmatologisk perspektiv	139
Behandling og prognose	139

Kapittel 12

Manifestasjoner fra nervesystemet ved revmatisk sykdom	141
<i>Jens Vikse, Christian Alexander Vedeler, Øyvind Molberg</i>	
Manifestasjoner fra PNS	141
Manifestasjoner fra CNS	145

Kapittel 13

Hudmanifestasjoner ved revmatisk sykdom	148
<i>Jens Vikse, Kristine Bø, Øyvind Molberg</i>	
Hudmanifestasjoner ved artrittsykdommer	148
Hudmanifestasjoner ved bindevevs-sykdommer	149
Hudmanifestasjoner ved vaskulittsykdommer ..	153
Hudmanifestasjoner ved andre revmatiske sykdommer	154

Kapittel 14

Øyemanifestasjoner ved revmatiske sykdommer	156
<i>Jens Vikse, Jon Roger Eidet, Øyvind Molberg</i>	
Øyets anatomi	156
Uveitt	157
Skleritt og episkleritt	159
Andre inflammatoriske okulære og orbitale manifestasjoner	160
Tørre øyne	161

Øyekomplikasjoner av medikamenter brukt for revmatisk sykdom	162
Henvising til øyelege	162

Kapittel 15

Raynauds fenomen .....

Jens Vikse, Øyvind Midtvedt, Øyvind Molberg

Epidemiologi og terminologi	164
Patofysiologi	164
Raynauds i revmatologien	165
Anfallstriggere	166
Symptomer	166
Diagnostikk	167
Differensialdiagnoser	168
Behandling	168

Del 3

Artrittsykdommer .....

Kapittel 16

Artrittsykdommer: en oversikt .....

Jens Vikse, Bjørg-Tilde Svanes Fevang,

Espen A. Haavardsholm

Artrittmønster	174
Diagnostisk tilnærming til artrittsykdommer ..	175
Udifferensiert artritt	177
Konsekvenser av artritt	177
Behandlingsprinsipper	178

Kapittel 17

Revmatoid artritt .....

Jens Vikse, Anna-Birgitte Aga,

Bjørg-Tilde Svanes Fevang, Espen A. Haavardsholm

Terminologi	180
Epidemiologi	180
Patofysiologi	180
Manifestasjoner	181
Komorbiditet	184
Bildeundersøkelser	184
Laboratorieundersøkelser	184
Diagnostikk	184
Differensialdiagnoser	185
Behandling	186
Oppfølging og prognose	188

Kapittel 18

Spondyloartritt: en oversikt .....

Jens Vikse, Even Lillejordet, Karen Minde Fagerli, Gunnstein Bakland, Espen A. Haavardsholm

Inndeling og terminologi	191
Patofysiologi	191
Epidemiologi	192
Manifestasjoner	192
Laboratorieundersøkelser	195
Diagnostikk	196
Differensialdiagnoser	196
Behandling	198
Komplikasjoner	200

Kapittel 19

Aksial spondyloartritt .....

Jens Vikse, Gunnstein Bakland, Inger Jorid Berg,

Espen A. Haavardsholm

Epidemiologi	202
Manifestasjoner	202
Diagnostikk	203
Behandling	203
Radiografisk og ikke-radiografisk axSpA	205

Kapittel 20

Psoriasisartritt .....

Jens Vikse, Karen Minde Fagerli, Even Lillejordet, Tor Magne Madland, Espen A. Haavardsholm

Epidemiologi	207
Manifestasjoner	207
Diagnostikk	209
Differensialdiagnoser	209
Behandling	209
Andre aspekter	210

Kapittel 21

Reaktiv artritt .....

Jens Vikse, Maria Dahl Mjaavatten,

Espen A. Haavardsholm

Epidemiologi	211
Manifestasjoner	211
Diagnostikk	212
Differensialdiagnoser	212
Behandling	212

Kapittel 22**Krystallartritt: en oversikt** 213

*Jens Vikse, Hilde Berner Hammer, Tone Wikene
Nystad, Till Uhlig, Espen A. Haavardsholm*

Manifestasjoner	213
Diagnostikk	213
Behandling	214
Andre former for krystallartritt	215

Kapittel 23**Urinsyregikt** 216

*Jens Vikse, Hilde Berner Hammer, Tone Wikene
Nystad, Till Uhlig, Espen A. Haavardsholm*

Epidemiologi	217
Patofysiologi	217
Manifestasjoner	219
Bildeundersøkelser	221
Laboratorieundersøkelser	223
Diagnostikk	223
Differensialdiagnoser	224
Behandling	225
Oppfølging	226

Kapittel 24**Kalsiumpyrofosfatartritt** 229

*Jens Vikse, Hilde Berner Hammer, Tone Wikene
Nystad, Till Uhlig, Espen A. Haavardsholm*

Epidemiologi	229
Manifestasjoner	229
Diagnostikk	230
Behandling	230

Kapittel 25**Infeksiøs artritt** 231

*Jens Vikse, Tore Salte, Håvard Dale,
Tone Wikene Nystad, Silje Watterdal Syversen,
Lars Fridtjof Karoliussen, Christian Høili, Olav Lutro,
Espen A. Haavardsholm*

Bakteriell artritt (septisk artritt)	231
Viral artritt	234

Kapittel 26**Artrose** 236

*Jens Vikse, Ida K. Bos-Haugen,
Espen A. Haavardsholm*

Terminologi	237
Epidemiologi	237

Patofysiologi	237
Manifestasjoner	237
Diagnostikk	239
Differensialdiagnoser	239
Behandling	239

Del 4**Bindevevssykdommer** ..... 241**Kapittel 27****Systemiske bindevevs-
sykdommer: en oversikt** 243

*Jens Vikse, Helena Andersson,
Marianne Wallenius, Øyvind Molberg*

Diagnostisk tilnærming	244
Udifferensiert bindevevssykdom (UCTD)	245
Behandlingsprinsipper	245

Kapittel 28**Systemisk lupus erythematosus** 246

*Jens Vikse, Karoline Lerang, Gudrun E. Norby,
Øyvind Molberg*

Patofysiologi	246
Terminologi	246
Epidemiologi	247
Manifestasjoner	247
Laboratorieundersøkelser	251
Diagnostikk	251
Differensialdiagnoser	252
Behandling	253
Oppfølging	254
SLE og svangerskap	255

Kapittel 29**Sjøgrens syndrom** 256

*Jens Vikse, Katrine Brække Norheim, Øyvind Palm,
Øyvind Molberg*

Terminologi	256
Epidemiologi	256
Patofysiologi	256
Manifestasjoner	256
Laboratorieundersøkelser	257
Diagnostikk	258
Differensialdiagnoser	259
Behandling	259
Oppfølging	260

Kapittel 30**Systemisk sklerose** ..... 261*Jens Vikse, Øyvind Midtvedt, Håvard Fretheim,
Anna-Maria Hoffmann-Vold, Øyvind Molberg*

Patofysiologi	261
Terminologi	261
Epidemiologi	263
Manifestasjoner	263
Laboratorieundersøkelser	267
Diagnostikk	268
Differensialdiagnoser	269
Behandling	269
Oppfølging	270

Kapittel 31**Idiopatiske inflammatoriske myopatii** ..... 271*Jens Vikse, Helena Andersson, Øyvind Molberg*

Terminologi	272
Patofysiologi	272
Epidemiologi	272
Manifestasjoner	272
IIM-relaterte autoantistoffer	274
Undergrupper av IIM	276
Diagnostikk	277
Differensialdiagnoser	279
Malignitetsscreening	280
Behandling	280
Oppfølging	280
Polymyositt	281
Inklusjonslegememysitt	281

Kapittel 32**Blandet bindevevssykdom (mixed connective tissue disease)** ..... 283*Jens Vikse, Siri Opsahl Hetlevik,
Ragnar Gunnarsson, Øyvind Molberg*

Terminologi	283
Epidemiologi	283
Manifestasjoner	283
Diagnostikk	285
Behandling	285

Del 5**Vaskulittsykdommer** ..... 287**Kapittel 33****Vaskulittsykdommer: en oversikt** ..... 289*Jens Vikse, Øyvind Molberg*

Inndeling av vaskulitter	290
Typiske kliniske kjennetegn ved de primære vaskulittsykdommene	292
Diagnostisk tilnærming	294
Diagnostikk og behandling	296

Kapittel 34**Polymyalgia rheumatica og kjempecellearteritt** ..... 298*Jens Vikse, Stig Tengedal, Lene Kristin Brekke,
Andreas Diamantopoulos, Øyvind Molberg*

Terminologi	298
Patofysiologi	299
Epidemiologi	299
Manifestasjoner	299
Laboratorieundersøkelser	301
Diagnostikk	301
Behandling	304
Prognose	306

Kapittel 35**Takayasu arteritt** ..... 308*Jens Vikse, Birgir Gudbrandsson, Øyvind Molberg*

Epidemiologi	308
Manifestasjoner	308
Diagnostikk	309
Behandling	310
Oppfølging	311

Kapittel 36**Polyarteritis nodosa** ..... 312*Jens Vikse, Øyvind Palm, Øyvind Molberg*

Terminologi	312
Epidemiologi	312
Manifestasjoner	313
Diagnostikk	313
Behandling	314
Prognose	314

Kapittel 37

ANCA-assosierte vaskulitter	315
<i>Jens Vikse, Ragnar Gunnarsson, Karin Kilian, Øyvind Molberg</i>	
Introduksjon	315
Terminologi og inndeling	315
Epidemiologi	316
Patofysiologi	316
Manifestasjoner ved GPA og MPA	317
Diagnostikk av GPA og MPA	319
Differensialdiagnoser ved GPA og MPA	320
Klassifikasjonskriterier	320
Behandling av GPA og MPA	321
Oppfølging	322
GPA med isolert affeksjon av luftveier	323
EGPA	323
Prognose	324

Kapittel 38

IgA-vaskulitt	326
<i>Jens Vikse, Marit Dahl Solbu, Lucius I. Bader, Øyvind Molberg</i>	
Epidemiologi	326
Patofysiologi	326
Manifestasjoner	326
Diagnostikk	326
Behandling	327
Oppfølging	327

Kapittel 39

Kryoglobulinemisk vaskulitt	328
<i>Jens Vikse, Asad Ali Chaudhary, Ragnar Gunnarsson, Øyvind Molberg</i>	
Terminologi og patofysiologi	328
Manifestasjoner	330
Diagnostikk	330
Behandling	330
Oppfølging	331

Kapittel 40

Hypokomplementemisk urtikariell vaskulitt	332
<i>Jens Vikse, Ragnar Gunnarsson, Asad Ali Chaudhary, Øyvind Molberg</i>	
Terminologi	332
Patofysiologi	332
Epidemiologi	332
Manifestasjoner	333
Diagnostikk	333
Behandling	333

Kapittel 41

Anti-GBM sykdom	334
<i>Jens Vikse, Marit Dahl Solbu, Øyvind Molberg</i>	
Terminologi	334
Epidemiologi	334
Patofysiologi	334
Manifestasjoner	334
Diagnostikk	334
Behandling	335
Oppfølging	335

Kapittel 42

Behçets sykdom	336
<i>Jens Vikse, Marthe T. Mæhlen, Øyvind Molberg</i>	
Epidemiologi	336
Manifestasjoner	336
Diagnostikk	337
Behandling	337
Prognose	337

Kapittel 43

Cogans syndrom	339
<i>Jens Vikse, Øyvind Midtvedt, Øyvind Molberg</i>	
Manifestasjoner	339
Diagnostikk	339
Behandling	340

Del 6

Andre revmatiske sykdommer	341

Kapittel 44

Antifosfolipidsyndrom	343
<i>Jens Vikse, Ellen Brodin, Marianne Wallenius, Øyvind Molberg</i>	
Terminologi	344
Patofysiologi	345
Epidemiologi	345
Manifestasjoner	345
Diagnostikk	345
Behandling	347
Katastrofalt APS	347

Kapittel 45

IgG4-relatert sykdom	348
<i>Jens Vikse, Øyvind Midtvedt, Øyvind Molberg</i>	
Terminologi	348
Epidemiologi	348
Patofysiologi	348

Manifestasjoner	349
Diagnostikk	349
Behandling	350

Kapittel 46

Residiverende polykondritt .....

Jens Vikse, Marianne Angelshaug, Øyvind Molberg

Epidemiologi	351
Patofysiologi	351
Manifestasjoner	351
Diagnostikk	352
Differensialdiagnoser	352
Behandling	352
Oppfølging	352

Kapittel 47

Eosinofil fasciitt .....

Jens Vikse, Karen Agnete Irgens, Øyvind Molberg

Patofysiologi	354
Manifestasjoner	354
Diagnostikk	354
Differensialdiagnoser	355
Behandling	355

Kapittel 48

Systemiske autoinflammatoriske sykdommer .....

Jens Vikse, Pernille Bøyesen, Vibke Lilleby, Øyvind Molberg

Kategorisering av systemiske autoinflammatoriske sykdommer	358
Når skal man mistenke autoinflammatorisk sykdom?	365
Autoinflammatoriske mekanismer i andre sykdommer	366

Kapittel 49

Revmatologi og malignitet .....

Jens Vikse, Marte Schruppf Heiberg, Espen A. Haavardsholm

Del 7

Revmatisk sykdom hos barn og gravide .....

Kapittel 50

Svangerskap og revmatisk sykdom .....

Jens Vikse, Marianne Wallenius, Carina Gøtestam Skorpen, Espen A. Haavardsholm

Hvordan påvirker svangerskap den revmatiske sykdommen?	374
Hvordan påvirker den revmatiske sykdommen svangerskapet?	374
Medikamenter	376

Kapittel 51

Barnerevmatologi .....

Anna-Birgitte Aga, Helga Sanner, Vibke Lilleby, Anne Regine Skogen, Berit Flatø, Jens Vikse, Øyvind Molberg

Juvenil idiopatisk artritt	378
Juvenil dermatomyositt	382
Overgang fra barne- til voksenrevmatologi	383

Medforfattere .....

Stikkordregister .....